

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SINIF DİSİPLİNİ PROBLEMİNE VAROLUŞÇU FELSEFE PERSPEKTİFİNDEN GENEL BİR BAKIŞ AN OVERVIEW OF CLASSROOM DISCIPLINE PROBLEMS FROM THE PERSPECTIVE OF EXISTENTIALIST PHILOSOPHY

Nazım BAYRAKDAR*

Öz

Varoluşçuluk insan merkezli bir felsefe akımıdır. Varoluşçu felsefe insanı bir bütün olarak ele alır; diğer felsefi sistemler gibi sadece düşünen, akıl yürütebilen bir varlık olarak ele almaz; onun duygusal / irrasyonel yönünü ihmal etmez. Aynı zamanda o, insanın araçsallaştırılmasına / nesneleştirilmesine de karşı çıkar. Özellikle 20. yüzyılda popülaritesini arttıran ve hayatın çeşitli alanlarını etkilemeye başlayan Varoluşçu Felsefe, eğitim anlayış ve uygulamalarının değişmesinde de etkili olmuştur. Günümüzde eğitimin bireyselleştirilmesi, bireysel farklılıkların eğitim-öğretim sürecinde dikkate alınması, eğitimin öğrenci merkezli hale getirilmesi, eğitimin özgürleştirici bir süreç haline dönüştürülmesi, sınıf ortamlarının demokratikleştirilmesi gibi söylemlerin eğitim bilimciler tarafından hararetle savunuluyor olmasında Varoluşçu felsefenin etkisi yadsınmaz. Eğitim anlayışlarının değişmesinde / gelişmesinde etkili olan Varoluşçu felsefe, doğal olarak disiplin anlayışını da etkilemiştir. Varoluşçu olarak kabul edilen filozoflar insanın özgürlüğüne, öznelliğine, kendi varoluşunu inşa edebilen biricik varlık olduğuna vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin belli bir kalıba sokulması gereken bireyler olarak görülmesi, eğitim faaliyetlerinin öğrencilerin uyumlu ve itaatkâr bireyler haline gelmelerine hizmet edecek şekilde programlanması ve yürütülmesi Varoluşçu felsefe açısından kabul edilebilir durumlar değildir. Zira bu durum, öğrencilerin kendi varoluşlarını gerçekleştirilmelerinin önünde ciddi bir engel teşkil edebilir. Varoluşçu felsefeye göre insan ve insanın özgürlüğü her türlü bilginin önünde gelir. Dolayısıyla sınıfta belli bilgi kalıplarını öğrenmeleri için öğrencilerin özgürlüğü feda edilemez. İçerik, öğrencileri edilgen / pasif bir konuma itmeyecek şekilde, uygun yöntem ve teknikler kullanılarak öğretilmesi halinde zaten öğrencilerin ilgisini çekecektir. Bu bakımdan öğrencilerin derste sıkça istenmeyen davranışlarda bulunmaları öğretmenin öğrencilerini tanımakta, uygun yöntem ve teknikleri seçme ve etkili şekilde kullanmakta yetersiz kaldığını gösterir. Varoluşçu felsefeye göre öğretmen, öğrencilerine emirler yağdıran, onlar üzerinde baskı kuran bir otorite değil; öğrencilerine yerine göre seçenekler sunan, açıklamalar yapan, onları düşünmeye yönlendiren, onların kendi kararlarını özgür iradeleriyle verebilmelerine imkân tanıyan bir rehber konumundadır. Bu bakımdan öğretmen sınıfta bir korku figürü olmamalı; sınıf ortamında korkuyu değil, sevgi ve anlayış; kaygı ve tedirginliği değil, güven ve rahatlığı; baskıyı değil, özgürlük ve sorumluluğu hâkim kılmaya çalışmalıdır. Varoluşçu felsefeye göre disiplini sağlamada amaç, sınıfları öğrencilerin kendi var oluşlarını gerçekleştirmelerine, kendi var oluşlarının sorumluluğunu üstlenmelerine imkân sağlayacak ortamlar haline dönüştürmektir. Bu amaç doğrultusunda tek tek her bir öğrenci eğitimin merkezine alınmalı; baskı kurma, korkutma, ceza verme gibi geleneksel disiplin uygulamaları terk edilmeli, öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissedebilecekleri; duygularını, düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilecekleri demokratik bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır. Sınıfta disiplini sağlamanın, etkili / verimli bir öğretim için sadece bir araç olduğu, bir amaç olmadığı asla göz ardı edilmemelidir; sınıfta düzen sağlama uğruna öğrencilerin özgürlüklerini kısıtlayıcı, onları baskı altına alıcı uygulamalara teşebbüs edilmemelidir. Zira Varoluşçu felsefede bireyin kendini güvende hissetmesi, özgürce düşünmesi, kendisi ile ilgili kararlarını kendisinin vermesi oldukça önemlidir. Öğrencilerin her yönden sağlıklı bir şekilde gelişmelerine ve böylelikle kendi varoluşlarını gerçekleştirmelerine katkı sağlayabilmeleri açısından öğretmenlerin Varoluşçu felsefenin eğitim ve disiplin anlayışını benimsemeleri önem arz etmektedir. Bu makalenin amacı, Varoluşçu felsefenin insan ve insanın eğitimi ile ilgili genel yaklaşımı perspektifinden sınıf disiplini problemi ile ilgili çıkarımlarda bulunmaktır. Bu bağlamda öncelikle Varoluşçu felsefenin ortaya çıkışı, Varoluşçu filozofların ortak görüşleri ve bu görüşlerin eğitim alanına yansımaları hakkında literatüre dayalı genel bilgiler verilmiş; daha sonra ise sınıf disiplini problemine Varoluşçu felsefenin perspektifinden bakılarak bazı değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Varoluşçuluk, Disiplin, Sınıf Disiplini, Disiplin Anlayışı.

Abstract

Existentialism is a philosophical way of thinking that is human-centered. Existential philosophy look at people as a whole. Existential philosophy who just like other philosophical systems of human reasoning can not be considered as an asset. Existential philosophy, human emotional / irrational direction can not be neglected. At the same time, it's human instrumentalized to / commodification be it opposes. Existentialist philosophy especially increasing popularity in the 20th century and began to affect various aspects of life, the understanding and practice of educational change has also been effective. In our age, individualization of education, taking into account the teaching-learning process of individual differences, making education a student-centered, to be converted into a process of liberating education, classroom environment by training scientists and discourses such as the democratization of ardently defended the influence of existentialist philosophy undeniable that. Existential philosophy, which has affected the changes in educational approach has also influenced the understanding of classroom discipline. Existential philosophers emphasized that human freedom, subjectivity and only being able to build their own existence. Students are seen as individuals who should be put into a certain mold, training of students of compatible and to serve them become submissive individuals, programming and execution of acceptable terms of existentialist philosophy is not on. This is because according to state their point of view, being able to perform in front of students could pose a serious obstacle for their own existence. According to existentialist philosophy, human and its freedom takes precedence over any information. Therefore, freedom of the students can not be sacrificed in order to learn certain patterns of information in the classroom. Learning content, teaching using the case method to ensure their active participation in the course is already attract the attention of students. In this regard, the students often engage in undesirable behavior in lessons make a sign that the teacher is not sufficient to recognize students and select and use appropriate methods and techniques effectively. According to the existentialist philosophy teacher, who heaped orders to the students, they are not an authority founded on repression; offering students options, explanations which, directing them to think, is a guide to allow for allowing their decisions on their own free will. In this regard, the teacher in the classroom should not be a horror figure; class environment, not fear, must work to ensure the rule of love and understanding; rather than worry and anxiety, confidence and comfort; rather than repression, should try to dominate the freedom and responsibility. The aim of providing discipline according to existentialist philosophy, class of students to realize their own existence, to transform into environments that enables governments to take responsibility for their own existence. For this purpose each individual student should be the training center; traditional disciplinary

*Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Din Eğitimi Bilim Dalı, nazim.bayrakdar@usak.edu.tr

practices such as the create a pressure, intimidation, the imposition of a fine should be abandoned where students feel comfortable and safe; feelings, democratic classroom environment where they can freely express their thoughts shall be established. Providing classroom discipline is only a tool, not a goal of effective / efficient for education that should never be ignored; freedom for the sake of the students in order to provide restrictive class should not attempt to suppress them receiving application. Because the existentialist philosophy, feeling individual's self-confidence, to think freely, to give their own decisions about it are very important. Teachers, adopt the existentialist philosophy of training and discipline is important for students, the development of all aspects of a healthy manner and thus to be able to contribute to the realization of their existence. The purpose of this article is to be made inferences about the classroom discipline problems from the perspective of general approach of existentialist philosophy related to the training of human and human. In this regard, the emergence of existentialist philosophy, consensus of opinions existentialist philosophers and is described general information based on the literature about the impacts of the education of these views; then, classroom discipline problems have been made in some of the reviews, to be taken into consideration of the perspective of the existentialist philosophy.

Keywords: Existentialism, Discipline, Classroom Discipline, Perception of Discipline.

Giriş

Öğretmenlik, dün olduğu gibi bugün de toplumların geleceğinin şekillenmesinde önemli rol oynayan mesleklerin başında gelmektedir. Öğretim teknolojileri alanındaki gelişmelere bağlı olarak sayı ve çeşitliliği her geçen gün daha da artan öğretim araçlarının zamanla öğretmenin yerini alacağı, öğretmenlik mesleğinin önemini kaybedeceği yönündeki öngörülerin gerçeklerle bağdaşmadığı artık daha net bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Öğrenmenin mekanik bir şekilde gerçekleşmemesi, öğrenci ile öğretmen arasındaki duygusal ilişki ve etkileşimin öğrenmenin hızı ve kalıcılığı üzerindeki etkisi öğretmenin yeri doldurulamayacak bir eğitim-öğretim ögesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin öğrencilere nitelikli bir eğitim-öğretim hizmeti sunabilmeleri için mesleklerinin gerektirdiği donanımaya yeterince sahip olmaları gerekir. Öğretmenlerin sahip olmaları gereken mesleki yeterlik alanlarından birisi sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, öğrencilerin hedeflenen öğrenmeleri en üst düzeyde gerçekleştirebilmelerine imkan sağlayacak bir sınıf atmosferinin oluşturulması amacıyla öğretmen tarafından yapılacak düzenlemeler ve alınacak tedbirler bütünü (Başar, 1994: 13) şeklinde tanımlanabilir. Öğretmenlerin öğretim etkinliklerini planlama, sınıfı fiziki açıdan öğretime uygun hale getirme, öğretime ayrılan sürenin etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlama, sınıfta ilişki ve davranış düzenlemeleri oluşturma konularında atacağı her adım sınıf yönetimi kapsamında değerlendirilmektedir. (Başar, 1994: 13,14)

Öğretmenler sınıf yönetimi kapsamında, öğrenmenin yönetimi ve öğrenci davranışlarının yönetimi ile ilgili düzenlemeler yapmaktadırlar. (Aydın, 1996: 69) Bu alanlar birbirleriyle sıkı bir etkileşim içerisindedir. Bu nedenle bu alanlardan birinde yapılacak bir düzenleme diğerini de önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Öğrenci davranışlarının başarılı bir şekilde yönetilememesi durumunda, öğretim hizmetinin planlanması ve sınıfın fiziki açıdan uygun hale getirilmesi konusunda gösterilen çabalar boşa gidebilir. Aynı şekilde öğretimi planlama ve uygulama aşamalarındaki eksiklik ve aksaklıklar da öğrenci davranışlarının yönetiminde birtakım sorunlar yaşanmasına neden olabilecektir. (Yılmaz, 2008: 5)

Öğretmenlerin sınıf yönetimi kapsamında öğrenci davranışlarının yönetimi ile ilgili yapacağı düzenlemeler, sınıf disiplini kavramı ile ifade edilmektedir. Sınıf disiplini, sınıf ortamında öğrencileri istenmeyen davranışlarda bulunmaya sevk edebilecek faktörlerin bertaraf edilmesi ve böylelikle öğretim etkinliklerinin bir düzen içerisinde gerçekleşmesinin sağlanması şeklinde tanımlanabilir.

Sınıfta disiplini sağlamak, basit bir iş değil; büyük ölçüde yaratıcılık, çaba, sabır, zaman ve kaynak gerektiren zor bir iştir. (Humphreys, 2003: 11) Çünkü disiplinin sağlanmasını etkileyen, öğrencinin kendisinden, öğretmenden ve çevreden kaynaklanan birçok faktör bulunmaktadır.

Eğitimde disiplinin önemi ve gerekliliği konusunda herkes hemfikir olmasına rağmen disiplinin amacı ve nasıl sağlanacağı konusunda yaklaşım farklılıkları bulunmaktadır. Öğretmenler, geçmiş yaşantıları, kişilik özellikleri, değer yargıları ve kültür seviyelerinin etkisiyle farklı disiplin anlayışlarını benimseyebilmektedirler. (Şimşek, 2004: 1; Çelikkale, 2012: 16)

Disiplin anlayışları, bazı eğitimciler tarafından intikamcı disiplin anlayışı, cezalandırıcı disiplin anlayışı, korku yoluyla engelleyici disiplin anlayışı, iyileştirici disiplin anlayışı, önleyici disiplin anlayışı (Tosun, 2002: 123,124) şeklinde sınıflandırılırken, bazıları tarafından da geleneksel disiplin anlayışı ve çağdaş disiplin anlayışı (Şengül, 2005: 2) olmak üzere iki ana sınıfa ayrılmaktadır. Çağdaş disiplin anlayışı yerine pozitif disiplin anlayışı ifadesini kullanmayı tercih eden eğitimciler de vardır. (Ada, 2006: 9)

Geleneksel disiplin anlayışından kastedilen korkutma, tehdit etme, ödül ve ceza verme gibi uygulamalara ağırlık verilerek öğrencilerin denetim ve kontrol altında tutulmasıdır. Geleneksel disiplin anlayışına göre disiplinin amacı, öğrencilerin itaatkâr bireyler haline gelmelerini sağlamak ve sınıfta olabildiğince sessiz bir ortam oluşturmaktır. (Çelikkale, 2012: 17)

Öğrencilerin itiraz ve eleştirilerine müsaade etmeme, onları asla güvenilmemesi gereken kişiler olarak görüp sürekli baskı altında tutmaya çalışma gibi tavır ve davranışlar geleneksel disiplin anlayışını benimseyen öğretmenlerin ayırtedici özellikleri arasında sayılabilir. Geleneksel disiplin anlayışına sahip öğretmenler uyguladıkları disiplin yöntemleri ile öğrencileri otoriteye itaate koşullandırma gibi bir amaç

güdebilirler. Onlar, sınıfta sessizliğin hâkim kılınmasını güçleştireceğinden dolayı, öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını disiplin açısından sakıncalı görebilirler.

Öğretmenlerin geleneksel disiplin anlayışına sahip olmaları birçok olumsuzluğu beraberinde getirebilir. Eğitim esasen bir iletişim ve etkileşim sürecidir. (Memişoğlu, 2008: 89) Eğitim-öğretim süreci sonunda hedeflenen öğrenmelerin gerçekleşmesinde öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişim ve etkileşimin niteliği önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişim ve etkileşimlerinin niteliği, sahip oldukları disiplin anlayışlarından önemli ölçüde etkilenebilir. Örneğin, geleneksel disiplin anlayışı ile yönetilen, korku ve baskının hâkim olduğu sınıflarda öğrencilerin öğretmen karşısında kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri mümkün olmadığından, öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişim ve etkileşim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütmesi oldukça zordur.

Korku, baskı ve ceza ağırlıklı disiplin anlayışının neden olabileceği olumsuzluklar, eğitim-öğretim işiyle ilgilenen kişileri sınıfta disiplinin sağlanması konusunda alternatifler üretmeye yöneltmiştir. Disiplinle ilgili yeni yaklaşım ve anlayışların ortaya çıkmasında modern felsefi akımların da önemli bir etkisi olmuştur. Bu akımların en önemlilerinden biri, Varoluşçu felsefedir. Baskıcı / otoriter disiplin anlayışının kişi hak ve özgürlüklerini esas alan demokratik bir disiplin anlayışına evrilmesinde etkisi olan felsefi akımlardan birisi olan Varoluşçu felsefenin tanınması, eğitimcilerin sınıf disiplini konusunda zihinlerinin berraklaşması, tutarsız düşünce ve uygulamalardan uzak durabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada sınıf disiplini problemine Varoluşçu felsefe perspektifinden ışık tutulmaya çalışılmıştır. Araştırmada, "Varoluşçu felsefede dile getirilen temel düşüncelere uygun bir sınıf disiplini anlayışı nasıl olmalıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu soru çerçevesinde cevabı aranan alt problemler şunlardır:

1-Varoluşçu felsefenin insana bakış açısı nedir?

2-Varoluşçu felsefenin eğitim anlayışı nedir?

3-Varoluşçu felsefede dile getirilen temel görüşlere göre sınıf disiplininin amacı ne olmalıdır?

4-Varoluşçu felsefede dile getirilen temel görüşlere göre sınıfta disiplinin sağlanması sürecinde nelere dikkat edilmelidir?

Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Literatür taraması sürecinde elde edilen verilerden hareketle Varoluşçu felsefenin ortaya çıkış süreci, Varoluşçu olarak kabul edilen filozofların temel düşünceleri ortaya konmuş; sonra da söz konusu düşüncelerin eğitim alanına yansıma biçimleri üzerinde durulmuştur. Son olarak ise sınıf disiplini problemine Varoluşçu felsefede dile getirilen temel düşünceler perspektifinden bakılmış, konu ile ilgili sentezler yapılmış ve değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

1. Varoluşçu Felsefe

Varoluşçuluk, insan merkezli bir felsefe akımıdır. (Bilhan, 1991: 139) Temelleri 19. yüzyıl düşünürlerinden Sören Kierkegaard ve Friedrich Nietzsche'ye dayanmakla birlikte bu felsefi akım 20. yüzyılda ün kazanmıştır. Varoluşçu felsefenin 20. yüzyılda ün kazanmasında ve etki alanını genişletmesinde önemli rol oynayan düşünürler içerisinde Karl Jaspers, Martin Heidegger, Martin Buber, Albert Camus, Gabriel Marcel, Jean - Paul Sartre ve Paul Illich ön planda yer almaktadır.

20. yüzyıl hayal kırıklıklarının yoğun bir şekilde yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu hayal kırıklıkları 20. yüzyıl insanını güvensizliğe ve yalnızlığa sürüklemiştir. 20. yüzyıl insanının yaşadığı hayal kırıklıklarının temel nedeni, 18 ve 19. yüzyıllarda kendisine sunulan vaatlerin gerçekleşmemesidir. (Gündoğan, 1995: 40) Bilimin gelişmesi ile birlikte teknolojinin de gelişeceği; bunlara paralel olarak toplumun refah seviyesinin artacağı, hayatın kolaylaşacağı, sıkıntıların biteceği umutları ile yaşayan 20. yüzyıl insanı, manevi yönünü ihmal etmesinin faturasını çok ağır bir şekilde ödemiştir.

20. yüzyılın ilk yarısı özellikle Avrupa insanı için savaşlar, bunalımlar ve krizlerle anılan bir dönem olmuştur. Bütün bu sıkıntılara ek olarak bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, hızlı bir şekilde artmaya başlayan nüfus ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hızlı kentleşme insan ilişkilerinde bir karmaşa ve yabancılaşmaya neden olmuştur. (Avcı, 2012: 70,71) İşin acı tarafı ise söz konusu problemlere çözüm üretme pozisyonundaki insanların bu problemleri görmezden gelip ekonomik ve politik problemler üzerine yoğunlaşmaları, toplumun çıkarlarını bireyin çıkarlarının önünde tutmaları olmuştur. (Gençtan, 1996: 16)

Bütün bu olumsuzluklar bir taraftan birçok insanın yalnızlık, yabancılaşma, anlamsızlık gibi psikolojik sorunlar yaşamalarına neden olurken diğer taraftan da düşünen insanları yeni arayışlara yöneltmiştir. (Koçak, 2008: 93) Varoluşçu felsefeyi, bu arayışların bir ürünü olarak değerlendirmek mümkündür. Varoluşçuluk; köklerinden kopmuş, kendine yabancılaşmış, mutsuz, huzursuz modern insanın temel problemlerini dile getiren bir felsefe akımıdır. (Bezirci, 1961: 4,5)

2. Varoluşçu Felsefeye Göre İnsan

Varoluşçu filozofların temel ilgi alanlarının insan olduğu rahatlıkla söylenebilir.(Gündoğdu, 2007: 99,100) Varoluşçu filozoflara göre insan, özgür olan, seçim yapabilen, karar verebilen, kendi varlığı üzerinde düşünebilen, varlığının anlamını sorgulayabilen tek varlıktır. (Topses, 2012: 72,73) Varoluşçu filozoflar

insanı diğer felsefi akımlar ve bilim gibi bir nesne olarak ele almamışlardır. Onlar insanla ilgili her türlü soyutlamaya ve genel geçer kabul edilen nazariyelere karşı çıkmışlardır. Bu filozoflar var oluşun ferdi boyutunu vurgulamışlar, varlık problemini bireysel var oluşu merkeze alarak incelemeye yönelmişlerdir. Bu nedenle onlar, insanı anlamaya yönelik her türlü bilimci, nesnel yaklaşımları ikinci plana iterek insanın ölüm, korku, yabancılaşma, acizlik, hiçlik gibi hal ve tecrübelerini incelemeyi tercih etmişlerdir. (Cevizci, 2002: 1078-1080) Hakikatlere nesnel ölçütler aramak onlara göre beyhude bir çabadır. Çünkü her insanın hakikati, kendi içindedir; bireyden bağımsız ve bütün bireyler için geçerli ortak hakikatler bulunmamaktadır. (Gündoğdu, 2007: 112,113) Her birey, söz konusu öznel hakikatler çerçevesinde kendi varoluşunu gerçekleştirme sürecine yön vermektedir.

Varoluşçu filozoflar çeşitli sanat dallarını da kullanarak modern hayat anlayışını çeşitli yönleriyle eleştirmişlerdir. Bu eleştirilerin odak noktasını insanın modern dünyada dış etkenler tarafından yönlendirilmesi, baskı altına alınması; başkalarının kendi adına verdiği karar, beklenti, istek ve talimatlara göre hareket etmeye şartlandırılması, bireysel özgünlüğünü ve özgürlüğünü kaybetmesi oluşturmaktadır. (May, 1997: 25) Zira özgünlüğünü ve özgürlüğünü kaybeden robotlaştırılmış bireylerin kendi varoluşlarını gerçekleştirebilmeleri ve mutlu olabilmeleri mümkün değildir.

Varoluşçuluk, insanın bireyselliğini / bireysel farklılıklarını, kendine özgünlüğünü hiçe sayan, onu bir nesne olarak algılayan tüm yaklaşımları reddeder. Varoluşçu felsefeye göre evrende kendi varlığını kendisi inşa eden tek varlık insandır. Ağaç, ağaçlığını / nasıl bir ağaç olacağını kendisi tayin edemez; ama insan insanlığını, nasıl bir insan olacağını büyük ölçüde kendisi belirler. (Sönmez, 1998: 131,132) Çünkü o, dünyada özgür olan, seçimlerini özgürce yapabilen, kararlarını özgürce verebilen, kendi değerler sistemini oluşturabilen, hayatına yön verebilen tek varlıktır.

Diğer tüm felsefi akımlar gibi Varoluşçuluk da insan ürünü olan sanatı, edebiyatı ve çeşitli bilim dallarını etkilemiştir. Eğitim bilimleri de doğal olarak bu etkilenmeden nasibini almıştır. Günümüzde sıkça gündeme getirilen öğrenci merkezli eğitim, eğitimin bireyselleştirilmesi, eğitim sürecinde bireyin ilgi, ihtiyaç ve gelişim dönemi özelliklerinin dikkate alınması, öğrencinin eğitim sürecine aktif olarak katılması, eğitim ortamlarının demokratikleştirilmesi, özgürleştirici eğitim gibi söylemlerde Varoluşçu felsefenin etkisi yadsınmaz.

3. Varoluşçu Felsefenin Eğitim Alanına Yansımaları

Daha önce de belirtildiği gibi Varoluşçu filozoflar insanın kendi varlığını inşa edebilen, kendi var oluşunu gerçekleştirebilen tek varlık olduğunu iddia ederler. İnsan, kendi var oluşunu gerçekleştirme sürecinde fiziki ve toplumsal çevresiyle etkileşime girer. Bu etkileşim süreci onun var oluşunu gerçekleştirmesini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. İnsan kendi karakterini, kişiliğini, değerlerini, ilkelerini, yaşam tarzını çevre ile etkileşiminin niteliğine göre kendisi belirler. (Sönmez, 1998: 133) Varoluşçu felsefeye göre insanlar doğuştan korkak ya da cesur; uysal ya da isyankâr; çalışkan ya da tembel değildirler. İnsanın bu ve benzeri kişilik özelliklerinin hangisine sahip olacağına yaşamı süresince karşılaştığı olayları anlamlandırma biçimi oldukça önemlidir. (Sartre, 1996: 82,83)

Varoluşçu felsefe insanı bir bütün olarak ele alır; diğer felsefi sistemler gibi sadece düşünen, akıl yürütebilen bir varlık olarak ele almaz; onun duygusal / irrasyonel yönünü ihmal etmez; insanın geçmiş yaşantılarının ya da çeşitli dürtülerinin esiri durumunda olduğunu kabul eden mekanist ve determinist yaklaşımları kabul etmez. Aynı zamanda o, insanın araçsallaştırılmasına / nesneleştirilmesine de karşı çıkar. (Duman, 2008: 204) Bu bakımdan okul ortamlarında öğretmenlerin sadece bilişsel alanla ilgili hedeflere yoğunlaşmaları, öğrencilerin duyuşsal yönünü ihmal etmeleri Varoluşçu felsefe ile bağdaşmaz.

Endüstri devrimiyle birlikte yaşanan makineleşme süreci, eğitim anlayışı üzerinde de etkili olmuş, insanlar makinelerin / sistemlerin değiştirilebilir parçaları olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu algının bir sonucu olarak okul, bireyleri büyük bir sistem olan topluma hazırlarken onları adeta makine parçaları gibi belirli işlevleri yerine getirecek şekilde yetiştirmeye yönelmiştir. Bireylerin okul başarılarının ölçüsü, niceliksel değerler olmuştur. Her şeyin topluma göre planlandığı bu sistem içerisinde bireylerin kendi var oluşlarını gerçekleştirmelerinin önü adeta tıkanmıştır. (Guttek, 2006: 128,129) Oysa eğitim olgusunu, neden sonuç ilişkisi içinde işleyen bir doğa olayı gibi ele almak yanlıştır. Çünkü doğadaki düzenlilik ve nedensellik insan için söz konusu değildir. Zira insanın davranışlarında onun iradesi, özgürlüğü, tasarısı, kararı ve seçimi söz konusudur. (Taşdelen, 2003: 159)

Varoluşçu felsefeye göre birey, bilginin ve toplumun üzerindedir; dolayısıyla eğitim adı altında bireye belli bilgi kalıplarını öğrenmesi ve topluma uyum sağlaması için baskı yapılması asla kabul edilemez. (Büyükdüvenci, 1983: 404) Her öğrencinin kendini değerli ve mutlu hissedeceği bir sınıf atmosferi oluşturmak öğretmenin en başta gelen sorumluluğudur. Öğrenci sınıfta belli bir kalıba sokulacak bir nesne olarak değil, kendi var oluşunu inşa edecek bir özne olarak görülmelidir. Bu nedenle öğrencinin sınıfta kendini nasıl hissettiği, ne düşündüğü ve nelerle meşgul olduğu oldukça önemlidir. Öğretmen sınıfta

öğrencilere seçenekler sunulmalı; onların karar verme becerilerinin gelişmesini sağlayacak bir ortam hazırlanmalıdır.

Varoluşçu felsefeye göre eğitimin amacı; bireyin özgür bir varlık olduğunun bilincine varması, sorumluluk bilinci kazanması ve bu şekilde kendi var oluşunu gerçekleştirecek bir kıvama gelmesidir. (Sönmez, 1998: 137) Toplumsal değerlerin birey üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılması Varoluşçu felsefe ile bağdaşmaz. Bu noktada öğrencilerin toplumsal değerlerin farkına varmalarını, bilinçli bir şekilde bu değerlere yönelmelerini, onları anlamlandırmalarını, değerlendirmelerini ve özgür iradeleriyle kabullenmelerini ya da reddetmelerini sağlayacak eğitim ortamlarının hazırlanması oldukça önemlidir. Öğrenciler toplumsal değerleri zihinsel işlemlerden geçirme sürecinde elbette rehberliğe ihtiyaç duyacaklardır. Bu rehberlik hizmetinin öğretmenler tarafından tehdit ve ceza gibi baskı unsurlarına başvurmadan verilmesi gerekir.

Öğretim sürecinde bütün öğrenciler için tek tip program uygulaması, Varoluşçu felsefeyle bağdaşan bir durum değildir. (Tunç, 2003: 143) Varoluşçu felsefeye uygun olan, programların çok çeşitli olması ve öğrencilerin istedikleri programı tercih etmelerine fırsat verilmesidir. Çünkü bütün öğrenciler için tek tip program uygulanması, öğrencilerin kalıplanacak bir nesne olarak görüldüğüne, bireysel farklılıklarının ve tercihlerinin dikkate alınmadığına işaret etmektedir. Eğitim-öğretim sürecinde birçok problem yaşanmasının ve eğitim-öğretim faaliyetlerinden istenilen verimin alınmamasının önemli nedenlerinden birisi bu durum olabilir.

Varoluşçu eğitim anlayışında, eğitim sürecinin bireyin seçim yapmasına imkân verecek, yaşama bakış açısını genişletecek şekilde düzenlenmesine önem verilir. (Günay, 2010: 52) Eğitim ortamında her bireyin kendi yaşantılarını kendisinin seçmesi ve bu seçimlerinin sorumluluğunu da üstlenmesi gerektiğine inanılır. Eğitim sürecinin, bireyin içinde yaşadığı dünyada biricik özne olduğuna ilişkin “varoluşsal bir bilinç” kazanmasını sağlayacak nitelikte olması savunulur. Çünkü varoluşsal eylem, bireyin içinde yaşadığı dünyada kendi varlığının bilincine varması sonucunda ortaya çıkmaktadır. (Guttek, 2006: 139)

Varoluşçu eğitimde ölümle burun buruna gelme, ölüm korkusu, iç sıkıntısı, acizlik, ümitsizlik, anlamsızlık, ıstırap gibi olumsuz gibi görünen insana özgü haller bireyin kendi var oluş gerçeğini kavraması için birer fırsat olarak görülür. Ölümle yüz yüze gelen insan, yaşamın her anının taşıdığı değer farkına varabilir; içinde yaşadığı toplumsal sistemin putlarını kırabilir; bilimsel soyutlamalardan kendini kurtarabilir. Bu nedenle Varoluşçu eğitimde bireyin sınır durumlarla karşı karşıya getirilmelerine oldukça önem verilir. (Sönmez, 1998: 131,132)

Varoluşçu felsefeye göre önemli olan obje değil, sujenin objeye verdiği tepkidir. Dolayısıyla Varoluşçu felsefeyi benimseyen eğitimciler herhangi bir konuda öğrenmenin gerçekleşebilmesi için konu alanıyla öğrencilerin zihinsel ve duygusal olarak temas kurmalarının sağlanması gerektiğini vurgularlar. (Kneller, 1964: 63) Eğitim-öğretim sürecine aktif katılım gerçekleştirememeleri durumunda öğrenciler konu alanı ile zihinsel ve duygusal teması yeterince kuramayacaklardır. Bu bakımdan öğretmenler derste kullanacakları öğretim yöntem ve tekniklerini seçerken oldukça dikkatli olmalıdır.

Varoluşçu eğitimde öne çıkan kavramlardan biri de özgürlüktür. (Çelebi, 2010: 93) Özgürlük, bireyin kendi var oluşunu gerçekleştirebilmesinin temel şartlarından birisidir. Özgürlük bilincini kazanamamış, kişisel iradesini kaybetmiş bireyin bir robottan farkı yoktur. Bu birey umutsuzluğa ve yabancılaşmaya mahkûm edilmiştir. Bireyin bu durumdan kurtulabilmesi, kendi özgürlüğünü kazanabilmesi, toplumdaki her türlü baskı unsuruna baş kaldırması ile mümkün olabilecektir.

Kalabalık sınıflarda yapılan kitlesel eğitim, Varoluşçu felsefenin eğitim anlayışına uygun bir uygulama değildir. Bu tür sınıfların bireyin öznelliğini ortaya koyması ve özgürleşmesi açısından bazı sakıncalar doğurduğu vurgulanır. Bu tür sınıf ortamlarında bireysel tercihlere fırsat verilmesinin mümkün olmayacağı ve bu durumun bireyin sorumluluk bilincinin gelişmesini engelleyeceği belirtilir. (Guttek, 2006: 131-135)

Varoluşçu felsefeyi benimseyen eğitimciler toplumsallaştırma sürecinin bireyin öznelliğinin toplum içerisinde eritilmesi şeklinde anlaşılmasına şiddetle karşı çıkmışlardır. Ayrıca onlar öğretmen ile öğrenci arasında yakın bir “ben-sen” ilişkisi kurulması; eğitimin bireyin özgürleşmesine katkı sağlayan bir süreç olması gerektiğini belirtmişlerdir. “Ben-sen” ilişkisi zorlamaya dayanmayan bir arkadaşlık ilişkisidir. Bu tür ilişkilerde kişiler isteklerini gerçekleştirmek için birbirlerini araç olarak görmez, nesneleştirmezler. (Tüzer, 2009: 21)

Varoluşçu eğitim anlayışında öğretmen ne kendi bireyselliğini ne de öğrencilerin bireyselliklerini göz ardı etmeli; yaşam dolu, canlı, öğrencileriyle doğrudan iletişim kurabilen, öğrencilerine güven veren, alçak gönüllü biri olmalıdır. Öğretmenin bu niteliklere sahip olması öğrencilerin karakterlerinin istenilen nitelikte gelişmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca öğretmen öğrencilerini neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda doğrudan bir yönlendirmede bulunmamalı, kendi değerlerini öğrencilere dayatmamalı, Sokratik tartışma yöntemini kullanarak onların kendi kararlarını kendilerinin vermelerine yardımcı olmalıdır. (Sönmez, 1998: 139,140)

Varoluşçu eğitim anlayışına göre öğretmen, yaşamın anlamına ilişkin sorular sorarak kişisel doğrulara ulaşmaları için öğrencileri teşvik etmeli; onların hem kendi varlıklarına hem de kendi dışındaki varlıklara karşı farkındalık düzeylerini arttırmaya çalışmalıdır. Öğretmenin temel görevi, öğrencilerin bireyselliklerini ifade ettikleri bir öğrenme ortamı oluşturmaktır. Böyle bir ortam estetik, ahlak ve dini boyutlarıyla öğrencilerin kendi varlıkları üzerinde farkındalık geliştirmelerini sağlayacak ve bu durum onların bireysel varoluşlarını gerçekleştirmelerine katkı sağlayacaktır. (Çetin, 2003: 28)

4. Varoluşçu Felsefe Perspektifinden Sınıf Disiplini

Topluluk halinde yaşanan her yerde disiplinin önemi ve gerekliliği konusunda herkes hemfikir olmasına rağmen, disiplinin ne olduğu ve nasıl sağlanması gerektiği konusunda henüz bir uzlaşma sağlanamamıştır. Demokrasi ve insan hakları alanlarında önemli gelişmeler yaşanmakla birlikte, eğitimci konumunda bulunan birçok insan hala geleneksel disiplin anlayışını terk edebilmiş değildir. Zihinlerde sınıf disiplini kavramı hâlâ korkutma, cezalandırma, baskı kurma, itaat ettirme, katı kurallar koyma gibi anlamlar çağrıştırmaktadır.

Sınıf disiplinin tanımı konusunda eğitimciler arasında bir uzlaşmadan söz etmek mümkün değildir. Disiplinin, birçok farklı tanımı yapılmıştır. Disiplini tanımlarken eğitimcilerin bir kısmı disiplinin amaçlarını, bir kısmı disiplinin nasıl sağlanacağını; bir kısmı disiplinin bireye bakan yönünü, bir kısmı topluma bakan yönünü ön plana çıkarmıştır. Tabii ki yapılan her disiplin tanımı, tanımlayanın felsefesine, insan ve eğitim olgusuna bakış açısına göre şekillenmiştir. (Bayrakdar, 2010: 32-35)

Sınıf disiplini problemine Varoluşçu felsefe perspektifinden bakıldığında, insan ve insanın eğitimi ile ilgili yukarıda belirtilen genel görüşlerden hareketle bazı çıkarımlarda bulunulabilir. Varoluşçuluk, insan merkezli ve insanın özgürlüğünü temel alan bir felsefe akımı olduğuna göre, öğretmenlerin öncelikle yapmaları gereken şey sınıf ortamının öğrencileri baskı altına alan, onların özgürlüğünü kısıtlayan unsurlardan arındırmaktır. Bu şekilde onlar, öğrencilerin kendi varoluşlarını gerçekleştirmelerine önemli bir katkı sağlamış olacaklardır. Dolayısıyla öğrencilerin bireyselliklerini yok etmek ya da bastırarak yerine ortaya koymalarına ve geliştirmelerine imkân tanıyan, özgürlük ve sorumluluğu esas alan bir disiplin anlayışının Varoluşçu felsefede kabul gören görüşlere uygun düştüğü söylenebilir.

Varoluşçu felsefe perspektifinden bakıldığında sınıfta disiplini sağlamanın temel amacının, öğrencilerin kendi var oluşlarını gerçekleştirmelerine imkân verecek bir sınıf ortamı oluşturmak olduğu söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda tek tek her bir öğrenci eğitimin merkezine alınmalı; baskı kurma, korkutma, ceza verme gibi geleneksel disiplin uygulamaları terk edilmeli, öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissedebilecekleri; duygularını, düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilecekleri demokratik bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır. Sınıfta disiplini sağlamanın, etkili / verimli bir öğretim için sadece bir araç olduğu, bir amaç olmadığı asla göz ardı edilmemeli; sınıfta düzen sağlama uğruna öğrencilerin özgürlüklerini kısıtlayıcı, onları baskı altına alıcı uygulamalara teşebbüs edilmemelidir.

Öğretmen olgusuna Varoluşçu felsefe perspektifinden bakıldığında onların, öğrencilerine emirler yağdıran, onlar üzerinde baskı kuran bir otorite değil; öğrencilerine yerine göre seçenekler sunan, açıklamalar yapan, onları düşünmeye yönlendiren, onların kendi kararlarını özgür iradeleriyle verebilmelerine imkân tanıyan bir rehber konumunda oldukları söylenebilir. Bu bakımdan öğretmen sınıfta bir korku figürü olmamalı; sınıf ortamında korkuyu değil, sevgi ve anlayışı; kaygı ve tedirginliği değil, güven ve rahatlığı; baskıyı değil, özgürlük ve sorumluluğu hâkim kılmaya çalışmalıdır.

Öğrencilerin ders esnasındaki istenmeyen davranışlarına Varoluşçu felsefe perspektifinden bakıldığında, bu tür davranışların temel nedeninin; öğrencilere kendilerini ifade etme, kendi varoluşlarını gerçekleştirme fırsatının yeterince verilmemesi olduğu söylenebilir. Sınıf ortamında kendilerini özgür bir şekilde ifade edemeyen öğrenciler doğal olarak derste sıkılacak ve bu sıkıntılarını istenmeyen bazı davranışlarda bulunarak giderme yoluna başvurabileceklerdir. İstenmeyen davranışlarla, özellikle kalabalık sınıflarda daha fazla karşılaşılması bir tesadüf değildir. Kalabalık sınıflarda öğretmenin her bir öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenmesi, onlara kendilerini ifade etme fırsatı vermesi oldukça zordur. Kendilerini ifade etme fırsatı bulamayan öğrencilerin istenmeyen davranışlarda bulunmalarını, bu duruma karşı bir başkaldırı şeklinde anlamak mümkündür. Öğrenciler kendilerine değer veren ve güvenen, özgürlüklerine saygı duyan, girişimciliklerini destekleyen öğretmenlerin derslerinde istenmeyen davranışlarda bulunma ihtiyacını pek hissetmeyeceklerdir.

Varoluşçu felsefeye göre insan ve insanın özgürlüğü her türlü bilginin önünde gelir. Dolayısıyla sınıfta belli bilgi kalıplarını öğrenmeleri için öğrencilerin özgürlüğü feda edilemez. İçerik, öğrencileri edilgen / pasif bir konuma itmeyecek şekilde, uygun yöntem ve teknikler kullanılarak öğretime konu edilmesi halinde zaten öğrencilerin ilgisini çekecektir. Bu bakımdan öğrencilerin derste sıkça istenmeyen davranışlarda bulunmaları öğretmenin öğrencilerini tanımakta, uygun yöntem ve teknikleri seçme ve etkili şekilde kullanmakta yetersiz kaldığını gösterir.

Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılımlarını sağlamakta ve dersini öğrenciler için ilgi çekici hale getirmekte başarı gösteremeyen bazı öğretmenler, sınıfta doğal yollardan kuramadıkları otoritelerini öğrencileri baskı altına alıcı davranış ve uygulamalarla kurma yoluna başvurabilirler. Öğretmenlerin söz konusu davranış ve uygulamaları sınıfta sessiz bir ortamın oluşmasını sağlayabilir. Ancak bunun, ne öğretime konu edilen içeriğin öğrenilmesi ne de öğrencilerin kişilik ve karakter gelişimleri açısından bir değer ifade etmeyeceği açıktır. Çünkü kendilerini özgür ve rahat hissetmedikleri, derse aktif olarak katılmadıkları sınıf ortamlarında öğrencilerin derse yüksek düzeyde ilgi göstermeleri ve otokontrol becerilerinin gelişmesi oldukça zordur.

Öğretmenlerin sınıfta öğrencilerin özgür iradelerini baskı altına alacak davranış ve uygulamalardan kaçınmaları, sınıfta karmaşaya / düzensizliğe prim verilmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Öğretmenlerin ders esnasında karşılaştıkları istenmeyen davranışları bastırmak yerine bu davranışları ortaya çıkaran nedenleri ortaya çıkarmaya çalışmaları gerekir. İstenmeyen davranışları bastırmanın anlamı, sorunu görmezden gelmek, sorunun çözümünü ertelemek ve sorunun daha da büyümesine kapı aralamaktır. Bu bakımdan her öğretmenin sınıfta iyi bir gözlemci olması; öğrencilerin hangi durumlarda sıkıldıklarını ve istenmeyen davranışlarda bulunma ihtiyacı hissettiklerini görmesi oldukça önemlidir.

Sınıf ortamındaki istenmeyen davranışların sadece diğer öğrencileri rahatsız edici hareketlerden ibaret görülmesi yanlıştır. Öğrencilerin ders esnasında pasif bir şekilde oturmaları, derse iştirak etmemeleri, derste korkak ve çekingen davranışları, öğretmenin dediklerine hiç itiraz etmemeleri gibi davranışlar da en az diğer davranışlar kadar önemlidir ve sınıfta bir şeylerin yolunda gitmediğine işaret eder. Çünkü öğrencilerin ders esnasında kendilerini ifade etmekten çekinmeleri kendi varoluşlarını gerçekleştirme konusundaki özgüvenlerini büyük ölçüde kaybettiklerini; özgürlüklerine saygı duymayan otoriteye / güce teslim olup boyun eğdiklerini gösterir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki; öğrencilerin herhangi bir derste pasif, sessiz, itaatkâr davranışlarda bulunmaları o dersin çok verimli geçeceği anlamına gelmez. Zira derste sürekli edilgen bir konumda bulunan öğrencilerin ders başladıktan kısa bir süre sonra sıkılmaya başlamaları ve zihinsel aktivitelerinin yavaşlaması beklenir. Bu durum onların kendilerine ulaşan bilgiler üzerinde yeterince zihinsel işlemler yapamamaları anlamına gelecektir. Akıl midesinde yeterince hazmedilmeyen bilgilerin bireyin kendini geliştirmesine, hayatta karşılaştığı sorunları çözmesine, kendi varoluşunu gerçekleştirmesine katkı sağlaması mümkün değildir.

Öğrencilerin sınıfta uymaları için katı kurallar konulması, Varoluşçu felsefe perspektifinden doğru bir yaklaşım olarak görünmemektedir. Çünkü bu kurallar, öğrenciler tarafından özgürlüklerini kısıtlayan birer unsur olarak algılanacak ve buna tepki olarak onlar ilk fırsatta bu kuralları çiğnemeye kalkışabileceklerdir. Zira yasakları çiğnemenin insanlar için cazibesi büyüktür. Ayrıca bu kurallar / yasaklar özgürlükleri kısıtladıkları için öğrencilerde sorumluluk bilincinin gelişmesini de engelleyebilecektir. Kuralların / yasakların başlı başına bir korku unsuru olduğu, en uysal öğrencilerde bile tedirginliğe sebep olduğu, bireyi belli kalıpların içerisine hapsetme gibi bir fonksiyon icra edebildiği göz önüne alındığında, sınıf ortamında katı kurallara yer vermenin Varoluşçu felsefe ile bağdaşmadığı anlaşılacaktır.

Öğretmenlerin sınıfta öğrencilerin uymaları için katı kurallar belirlemek yerine, zaman içerisinde ortaya çıkan davranış problemleri hakkında öğrencileri düşünmeye sevk etmeleri, söz konusu davranışların sebepleri ve sonuçları konusunda onların değerlendirme yapmalarına imkan sağlamaları hem öğrencilerin otokontrol becerilerinin gelişmesi hem de sınıfta disiplinin sağlanması açısından daha uygun olacaktır. Böylelikle sınıfta uyulması gereken kurallar dışsal bir baskı unsuru olmaktan çıkmış olacak; öğrencilerin gönülden benimsedikleri ve bizzat kendi kararları olan davranış ilkeleri haline dönüşebileceklerdir.

Dışsal ödül ve cezalar, öğrenciler üzerinde bir baskı unsuru olarak işlev görebilmeleri ve onların otokontrol becerilerinin gelişmesine engel olabilmesi açısından Varoluşçu felsefenin insan ve eğitim anlayışıyla bağdaşmaz. Öğrenciler için en anlamlı / etkili ödül ve ceza kendi yaptıkları seçimlerin doğal sonuçlarıdır. Dışarıdan verilecek ödül ve cezalar öğrencileri başkaları tarafından yönlendirilen güdümlü kişiler haline getirebilir; ödül kazanmak ya da cezadan kurtulmak için benimsemedikleri şeyleri yapmak durumunda bırakabilir.

Sonuç

Varoluşçu felsefe insan merkezli bir felsefi akımdır. Özellikle 20. yüzyılda popüleritesini arttıran ve hayatın çeşitli alanlarını etkilemeye başlayan Varoluşçu Felsefe, eğitim anlayış ve uygulamalarının değişmesinde de etkili olmuştur. Günümüzde eğitimin bireyselleştirilmesi, bireysel farklılıkların eğitim-öğretim sürecinde dikkate alınması, eğitimin öğrenci merkezli hale getirilmesi, eğitimin özgürleştirici bir süreç haline dönüştürülmesi, sınıf ortamlarının demokratikleştirilmesi gibi söylemlerin eğitim bilimciler tarafından hararetle savunuluyor olmasında Varoluşçu felsefenin etkisi yadsınamaz. Eğitim anlayışlarının değişmesinde / gelişmesinde etkili olan Varoluşçu felsefe, doğal olarak disiplin anlayışını da etkilemiştir. Varoluşçu felsefeye göre disiplini sağlamada amaç, sınıfları öğrencilerin kendi var oluşlarını gerçekleştirmelerine, kendi var oluşlarının sorumluluğunu üstlenmelerine imkân sağlayacak ortamlar haline

dönüştürmektir. Bu nedenle öğrencilerin ödülleri, cezalarla, katı kurallarla, tehditlerle baskı altına alınmaları ve yönlendirilmeleri Varoluşçu felsefe ile bağdaşmaz. Zira Varoluşçu felsefede bireyin kendini güvende hissetmesi, özgürce düşünmesi, kendisi ile ilgili kararlarını kendisinin vermesi oldukça önemlidir. Öğrencilerin her yönden sağlıklı bir şekilde gelişmelerine ve böylelikle kendi varoluşlarını gerçekleştirmelerine katkı sağlayabilmeleri açısından öğretmenlerin Varoluşçu felsefenin eğitim ve disiplin anlayışını benimsemeleri önem arz etmektedir. Bununla birlikte sınıfların kalabalık olması ve fiziki şartlarının öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine imkân vermemesi gibi nedenlerin öğretmenlerin Varoluşçu felsefenin eğitim ve disiplin anlayışının gereklerini başarılı bir şekilde yerine getirmelerini güçleştirdiğini de vurgulamak gerekir.

KAYNAKÇA

- ADA, Sefer ve Münevver Ölçüm Çetin (2006). *Eğitim ve Öğretim Ortamında Disiplin Nedir?*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- AVCI, Mahmut (2012). *Ernst Cassirer'de Kültür Felsefesinin Temellendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- AYDIN, M. Şevki (1996). *Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyonları*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, No 95.
- BAŞAR, Hüseyin (1994). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayınları, 4.Baskı.
- BAYRAKDAR, Nazım (2010). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Disiplin Anlayışları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- BEZİRCİ, Asım (1961). "Önsöz", Jean Paul Sartre, Varoluşçuluk, İstanbul: Ataç Kitapevi.
- BİLHAN, Saffet (1991). *Eğitim Felsefesi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 164.
- BÜYÜKDÜVENCİ, Sabri (1983). "Varoluşçuluğun Eğitim Boyutuna Eleştirel Bir Yaklaşım", <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/513/6354.pdf>, s. 401-411.
- CEVİZCİ, Ahmet (2002). "Varoluşçuluk", *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- ÇELEBİ, Emin (2010). "J.P. Sartre'da Özgürlüğün Ontolojik Temelleri Üzerine", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 30, s. 1-12.
- ÇELİKKALE, Öner, Yusuf İnandı (2012). "İlköğretim Öğretmenlerinde Disiplin Anlayışı ve Kişilerarası İlişkiye Yönelik Yetkinlik İnancının İncelenmesi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, C. 2, S. 2, s. 15-28.
- ÇETİN, Münevver ve Kenan Özcan (2003). "Bilimsel Analiz Yöntemi ve Eğitim", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 18, s. 25-38.
- DUMAN, Bilal (2008). "Öğrencilerin Benimsedikleri Eğitim Felsefeleri İle Kullandıkları Öğrenme Strateji ve Öğrenme Stilllerinin Karşılaştırılması", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 17, S. 1, s. 203-224.
- GENÇTAN, Engin (1996). *Varoluş ve Psikiyatri*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- GÜTEK, Gerald L. (2006). *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- GÜNAY, Mustafa (2010). "İnsan Doğası ve Eğitim İlişkisi: Tarihselcilik, Varoluşçuluk ve Ötesi", *Alternatif Eğitim e-Dergisi*, S. 1, s. 45-54.
- GÜNDOĞAN, Ali Osman (1995). *Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi*, İstanbul: Birey Yayıncılık.
- GÜNDOĞDU, Hakan (2007). "Varoluşçu Felsefelerdeki Bazı Ortak Özellikler", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 7, S. 1, s. 95-131.
- HUMPHREYS, Tony (2003). *Disiplin Nedir? Ne Değildir?*, Çev. Berat Çelik, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- KNELLER, George F. (1964). *Existentialism and Education*; John Wiley and Sons, Inc.; New York 1964.
- KOÇAK, Recep ve Rıza Gökler (2008). "Varoluşsal Yaklaşımda Psikolojik Danışma ve Gruba Uygulanışı", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 91-107.
- MAY, Rollo (1997). *Kendini Arayan İnsan*, Tercüme: Aysen Karpat, İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- MEMİŞOĞLU, Salih P. (2008). "Sınıfta İletişim Süreci", *Sınıf Yönetimi*, Ed. Mehmet Şişman, Selahattin Turan, Ankara: Öğreti Yayınları.
- SARTRE, Jean Paul (1996). *Varoluşçuluk*, Tercüme: A. Bezirci, İstanbul: Say Yayınları.
- SÖNMEZ, Veysel (1998). *Eğitim Felsefesi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞENGÜL, Tuba (2005). "Geleneksel ve Çağdaş Eğitim Anlayışında İlgi ve Disiplin", *Milli Eğitim Dergisi*, S. 166, s. 133-137.
- ŞİMŞEK, Hüseyin (2004). "Osmanlı Dönemi İlkokullarında (Sıbyan Mekteplerinde) Disiplin Anlayışı ve Uygulamaları", *Milli Eğitim Dergisi*, S.162 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/162/simsek.htm> s. 1-10 15.12.2016.
- TASDELEN, Vefa (2003). "Eğitimde Kuram ve Uygulama Bağının Kurulmasına Yönelik Felsefi Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C. 36; S. 1-2, s. 151-166.
- TOPSES, Güresen (2012). "Davranışçı ve Varoluşçu-Hümanistik Psikolojik Danışma Kuramlarının Ayırıcı ve Örtüşen Nitelikleri", *International Journal of New Trends in Arts, Sports&Science Education*, Volume 1, Issue 3, p. 67-75.
- TOSUN, Ülkü (2002). *Onurlu Disiplin*, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- TUNÇ, Esra (2013). "Bugünkü Din Eğitiminin Varoluşsallığı Üzerine", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, C. 2, S. 2, s. 142-147.
- TÜZER, Abdullatif (2006). "Varoluşçu Düşünür Martin Buber'in Diyalojik Felsefesi ve Bu Felsefi Yaklaşımın Eğitim Açısından Uzanımları", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 8, s. 17-40.
- YILMAZ, Nusretin (2008). "Dersin Akışını Bozan İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejilerinin İncelenmesi", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 10.